

TIZENNEGYEDIK KIHÍVÁS: KÖSZÖNT A PÉTERHALMI-ERDŐ

Rég jártam már a Péterhalmi-erdőben, így nagyon örültem, hogy a téli kihívásnak ez a csodás városi erdő ad otthont. Szokásomhoz híven egy kicsit előbb érkeztem, mint az Erdész úr, ezért tettem egy kis kört az erdőben. A ködös fák között sétálva az ismert ösvények idegen, szürke folyosókká váltak, amelyeket csak a néha felbukkanó, dérral borított padok és táblák tettek felismerhetővé. Olyan titokzatos és misztikus volt minden. Ebbe a mozdulatlan csendbe toppan bele erdei idegenvezetőm, a Péterhalmi-erdő erdésze. Bevallom, egy kicsit meg is ijesztett, annyira el voltam foglalva a gondolataimmal.

- **Jó szerencsét!**

Erdész: - Jó szerencsét! Régóta itt vagy? Nem váratlak meg, ugye?

- **Nem-nem! Én érkeztem előbb, de cseppet sem bánom. Olyan jó volt kicsit beleveszni ebbe a már-már elvarázsolt hangulatú erdőbe.**

Erdész: - Igen, ez az erdő a téli ködben egészen egyedi hangulatot áraszt, ahol a fagyos, szürke levegő és a város közelsége sajátos kontrasztot alkot. Én is szeretem ilyenkor az erdőt járni.

- **Akkor vágjunk is neki a sétánknak. Egy szűk 6 km-es kör vár ránk, és nagyon kíváncsi vagyok, hogy milyen érdekességek mellett futottam el eddig, amikor egyedül edztem ebben az erdőben.**

Erdész: - Mielőtt elindulunk szeretném megmutatni neked az új tanösvény tábláját, ami pont a mi körünk kezdőpontjánál található.

- **Krepuska szőlője? Hogy mi?**

Erdész: - Az egykori, híres Krepuska-szőlőbirtok sarkán állunk. Éppen itt vásárolt meg egy több mint hathektáros területet a fiatal orvos, Krepuska Géza az 1890-es években. A századfordulóra már szinte az egész szőlőtőkék borították. A birtok fénykorában a cabernet volt a leghíresebb tétel, de kiváló burgundit is mértek itt – még hozzá olyan minőségben, hogy a környékbeli orvosok receptre írták fel a betegeknek. A virágzásnak a tulajdonos 1949-es halála vetett véget: a szőlészet a Vecsési Állami Gazdaság és a Szabadság Tsz kezelésébe kerülve lassú hanyatlásnak indult.

- Hogy lett a szőlőültetvényből erdő?

Erdész: - Hogy miért tűnt el a szőlő a Krepuska-birtokról? A válasz a 20. század változásaiban rejlik: az 1950-es években a korábbi mezőgazdasági területek és legelők helyén nagyszabású erdőtelepítés kezdődött. Így született meg a Péterhalmi-erdő is, amely mára már kedvelt kirándulóhellyé vált. A területet a Pilisi Parkerdő Zrt. kezeli, ügyelve arra, hogy ez a 'városi erdő' egyszerre nyújtson kikapcsolódást a látogatóknak és védelmet a természetnek.

- Mit kell tudni erről a tanösvényről?

Erdész: - 2025 novemberében egy izgalmas, 12 állomásos erdei tanösvénnyel gazdagodott Budapest XVIII. kerülete. A Pestszentlőrinc és Pestszentimre között kanyargó erdei séta során nemcsak a természet közelségét élvezhetjük, hanem a kerület múltjába is bepillantást nyerhetünk. A táblák lényegre törőek, a rajtuk lévő QR-kódok pedig különleges élményt rejtenek: okostelefonunkkal beolvasva egy narrátor meséli el nekünk a környék titkait, amit akár séta közben, a következő megálló felé haladva is meghallgathatunk.

- Ez nagyon izgalmasan hangzik. De most a mi kis körünkön van a hangsúly, úghogy szerintem vágjunk is bele.

Erdész: - Benne vagyok!

- Mit lehet tudni a Péterhalmi-erdő kialakulásáról?

Erdész: - Ez az erdő egy emberi kéz által, tudatos telepítéssel létrehozott városi erdő, amelynek kialakulása több szakaszra bontható:

- Mi volt az első szakasza?

Erdész: - A 19. században a mai Péterhalmi-erdő helyét még végelethatatlan, buckás homokhátak és vadvirágos puszták jellemezték. Ez a laza szerkezetű talaj kiválóan alkalmas volt a birkalegeltetésre, így évtizedekig a környékbéli gazdák nyájai uralták a tájat. A homokos altalaj azonban egy másik kincset is rejtett: a filoxéra-járványnak ellenálló szőlőművelés ideális helyszínévé vált. Ennek köszönhetően alakult ki itt a híres Krepuska-szőlőbirtok, amiről korábban már meséltem neked. A terület ekkor még a mezőgazdaság és a természet egyensúlyát mutatta, mielőtt a 20. század közepén az intenzív erdősítés teljesen átrajzolta volna a terület arculatát.

- Milyen változásokat hozott a II. Világháború utáni időszak?

Erdész: - A II. Világháború után, az 1950-es években egy tudatos állami program indult azzal a céllal, hogy a pesti oldal kietlen, homokos pusztáit zöld övezetté alakítsák. A szisztematikus erdősítési program elsődleges célja a futóhomok megkötése és a talajerózió megakadályozása volt, emellett a növekvő főváros lakossága számára biztosítottak rekreációs területet. Ekkor telepítették itt az első, gyorsan növekvő faállományokat, főként akácokat, de kerültek ide tölgyesek is. Az évtizedes munka eredményeként 1966-ra a fák már jelentős, összefüggő területet fedtek le. Így jött létre a mai Péterhalmi-erdő magja, amely mára Budapest egyik legfontosabb zöld tüdejévé vált.

- Mikor kapcsolódott be a folyamatokba a Pilisi Parkerdő, mint az erdő új gazdája?

Erdész: - A nyolcvanas évektől kezdődően az erdő kezelését a Pilisi Parkerdő Zrt. vette át, a területet pedig elsősorban a lakossági kikapcsolódást szolgáló parkerdővé formálta. Ebben az időszakban alakították ki a sűrű sétaút-hálózatot és a pihenőhelyeket, hogy a városi ember számára is könnyen elérhető közelségbe hozzák a természetet. 2021-ben a Parkerdő egy új, kiemelt klímavédelmi és ökológiai programot indított, amely már a változó éghajlathoz való alkalmazkodást helyezi a középpontba. Ennek részeként a monokultúrák helyett változatos, több szintes és ellenállóbb faállomány létrehozásán fáradozunk, megőrizve az erdő biológiai sokszínűségét. Napjainkra a Péterhalmi-erdő már nem csupán egy telepített faültetvény, hanem egy összetett ökoszisztéma, amely a 2025-ös városierdő-fejlesztési elvek mentén egyszerre védi a környezetet és szolgálja az idelátogatók pihenését.

- Sétánk során két nagy tisztás mellett is elhaladtunk, amelyek igazi erdei közösségi tereknek tündek. Focipályát, fedett esőbeállót és sok-sok olyan erdei berendezést láttam, amelyek lehetőséget kínálnak a felhőtlenebb kikapcsolódásra és a szabadban töltött aktív pihenésre.

Erdész: - A Péterhalmi-erdő belső részei két jelentős közösségi tisztást rejtenek, amelyek a helyi szabadidős élet központjaiként szolgálnak. A legnagyobb nyitott terület a sport szerelmeseit várja: itt kiépített focipályák, esőbeállók és változatos erdei pihenőhelyek kínálnak teret az aktív kikapcsolódásnak. Az erdő egy másik pontján fekszik az Emlékpark, amely tágas tisztásával és műemlékegyüttesével a csendesebb megemlékezés és a nyugodt séta helyszíne. Ezeket a füves területeket

számos kisebb, természetes tisztás és nyiladék egészíti ki, amelyek megtörik az erdő sűrűjét, fényhez juttatva az aljnövényzetet.

- **Álljunk csak meg egy pillanatra! Már egy ideje figyelmes lettem ezekre a különös táblákra az út mentén, amelyek leginkább egy erdei edzőpálya állomásaira emlékeztetnek. Vajon pontosan mik lehetnek ezek, és mire szolgálnak?**

Erdész: - A Péterhalmi-erdő a sportolni vágyókat egy közel két kilométer hosszú erdei tornapályával várja, amely 19 különböző állomásból álló, komplett edzéstervet kínál. Az útvonal mentén elhelyezett eszközökön saját testsúllyal végezhető gyakorlatokkal fejleszthető az erőnlét a természet lágy ölelésében. A létesítményt a Pilisi Parkerdő tartja fenn, a legutóbbi felújításra 2025 nyarán került sor, biztosítva a modern és biztonságos használatot. A tornapálya a déli főbejárat közelében található, a foci pályák és a játszótér szomszédságában. Ez a pálya egy 1,5 kilométeres terepfutókörrrel együtt komplex lehetőséget nyújt a terület lakóinak a mozgásra, legyen szó kardio- vagy erősítő edzésről.

- **Sétánk során rengeteg kutyással találkoztunk az ösvényeken. Jól látom, hogy ez az erdő nemcsak számunkra, hanem négylábú barátaink körében is rendkívül népszerű helyszín?**

Erdész: - Ez az erdő a környékbeli gazdik egyik legkedveltebb célpontja, ám a látogatás során szigorú szabályokat kell betartani a természet védelme érdekében. A törvényi előírásoknak megfelelően az erdő teljes területén kizárólag pórázon szabad kutyát sétáltatni, hogy elkerüljük a vadon élő állatok megzavarását. Fontos a kölcsönös figyelem is, hiszen a területet számos futó és kisgyermekes család használja, akik számára zavaró lehet a szabadon szaladgáló eb. A látogatóktól elvárt a kutyapiszok maradéktalan összegyűjtése, amellyel hozzájárulnak a környezet tisztaságának megőrzéséhez.

- **Így a túra végén visszagondolva a látottakra, nekem a tölgyesek és a kis fenyves foltok tetszettek a legjobban. Felmerült bennem a kérdés, hogy miként alkalmazkodnak ezek a fafajok a városi környezethez, és milyen állapotban van jelenleg az állományuk?**

Erdész: - A válasz az erdő jelenlegi állapotában és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásában rejlik. A tölgyek, mint őshonos fajok, viszonylag jól bírják a homokos talajt, azonban a hosszan tartó aszályos időszakok az ő ellenálló

képességüket is próbára teszik. Ezzel szemben a fenyvesek, különösen a feketefenyők, mára meggyengültek, mivel a melegedő éghajlat és az elszaporodó kártevők miatt az életük jelentősen beszűkült.

- **Mit tudtok tenni, hogy az erdő túlélje a klímaváltozást, és még sokáig élvezhessük jószágát?**

Erdész: - Nagy munka vár ránk! A Pilisi Parkerdő 2025-ben egy komplex erdőfelújítási programba kezdett a Péterhalmi-erdőben, amelynek célja az ökológiai egyensúly helyreállítása. Az aszálynak és kártevőknek kiszolgáltatott, előregedett feketefenyő-állományokat fokozatosan kivezetjük, helyüket pedig olyan őshonos fafajok veszik át, mint a csertölgy vagy a kocsányos tölgy. Ezek az új telepítések sokkal ellenállóbbak a klímaváltozás okozta szélsőséges időjárással szemben, és mélyre nyúló gyökérzetükkel jobban hasznosítják a homokos talaj vízkészletét. Nem egybefüggő fakitermelést alkalmazunk, hanem foltokban végezzük az erdőfelújítást, így a kirándulók számára kedves tájképi elemek és az erdő árnyas jellege folyamatosan megmarad. Ez a fenntartható erdőkezelési stratégia garantálja, hogy a terület „zöld tüdeje” hosszú távon is egészséges és életképes maradjon a jövő nemzedékei számára.

- **Hálásan köszönjük a munkátokat!**

Erdész: - Remélem tetszett ez a kis közös barangolás, és mostantól más szemmel nézel majd a lábad alatti homokra vagy a fejed felett magasodó tölgyekre. Használjátok bátran a tornapályát és a futókört a jövőben is, hiszen az erdő azért is van, hogy feltöltsön benneteket! A legfontosabb, hogy figyeljünk oda egymásra és a természetre, hogy akár a kutyás séták vagy éppen a családi kirándulások még sokáig ilyen hangulatosak maradhassanak. Köszönöm, hogy velem tartottál!

- **Én köszönöm ezt a rengeteg érdekességet és a szuper vezetést! Tényleg nagy élmény volt a te szemmeddel látni az erdőt, és észrevenni azokat a titkokat, amik mellett amúgy simán elgyalogolnék. Most már világos, mekkora kincs ez a zöld sziget itt a területben. Biztos, hogy visszajövök még, legközelebb már futócipőben teszem meg ezt a kört – és ígérem, egészen másképp fogok nézni minden egyes fára!**

Erdész: - Jó ezt hallani! Hajrá! ...és Jó szerencsét!

- **Jó szerencsét!**